

ממשל טראמפ, המזרח התיכון והכורדים

זאקרי פֶּכִירָה

המאמר מנתח את יחסי ארצות־הברית והכורדים על רקע היבחרו של דונלד טראמפ לנשיאות, ובוחן את המשתנים השונים שיהיה על הנשיא להביא בחשבון בבואו לגבש את המדיניות האמריקאית כלפי המזרח התיכון והכורדים. המאמר טוען כי לנשיא טראמפ יש שני אינטרסים מרכזיים במזרח התיכון: לחסל את המדינה האסלאמית ולבלום את איראן. לשני מוקדי מדיניות אלה צפויה השפעה על הכורדים, ויש בהם כדי להפגיש אינטרסים מסוימים של הכורדים ושל האמריקאים בהתנגדות למדינה האסלאמית. עם זאת, הכורדים מוכנים להילחם בדאע"ש רק כל עוד הארגון מאיים על האינטרסים שלהם, ואינם מראים עניין רב בהרחבת מאמציהם ללחימה בדאע"ש גם מחוץ לאזור הכורדי. יתרה מכך, בשל המתרחקות הקיימת בין השחקנים השונים בזירה הפוליטית הכורדית, כל סיוע חיצוני לכורדים עלול להוביל להגברת היריבות האתנית הפנימית. בנוגע לאינטרס השני של טראמפ שהוא בלימת איראן – הרי הסיכויים ששחקן פוליטי כורדי כלשהו יאמץ בגלוי מדיניות העוינת את איראן נמוכים מאוד, שכן הכורדים אינם תופסים כרגע את איראן כאיום מרכזי על האינטרסים שלהם.

מילות מפתח: טראמפ, כורדיסטן, עיראק, סוריה, איראן

ממשל טראמפ והמזרח התיכון

מדיניות החוץ של דונלד טראמפ כלפי הכורדים עדיין לא הוצגה בברור, למעט הערות שונות בנוגע לכורדים וציון עמדות מסוימות שעשויה להיות להן השפעה על קבוצה אתנית זו. טראמפ השמיע בעבר הצהרות שתומכות בכורדים, כולל

זאקרי פֶּכִירָה הוא בעל תואר MA במדע המדינה מאוניברסיטת יורק בטורונטו, כיום מלמד אנגלית בסין.

אמירה מה־15 ביולי 2016 על כך שהוא "מעריך גדול של הכורדים". כמו כן הוא ציין כי "במצב אידאלי יכולנו לגרום להם [לטורקים ולכורדים] לעבוד יחד".¹ אולם לצד הצהרות תומכות אלה הושמעו גם הצהרות שעלולות להדאיג למדי את הכורדים, בין היתר הבעת געגוע לסדאם חוסיין והתייחסות מבטלת להרג ההמוני של הכורדים ב־1989, שהתבטאה באמירה שסדאם פיזר סביבם "קצת גז".² לצד הרטוריקה הזו, טראמפ הוכיח שהוא מחויב לקווי מדיניות שצפויים להשפיע ישירות על הכורדים, ובמיוחד לחיסול המדינה האסלאמית ולבלימת איראן. המטרה של חיסול דאע"ש היא מדיניות שהחלה עוד בממשל אובמה, אך טראמפ מעדיף שימוש בכוח לשם כך. טראמפ טען כי על ארצות־הברית "להפציץ לכל הרוחות" את המדינה האסלאמית,³ וכי הפתרון היחידי לבעיה הוא פתרון צבאי. גישה חד־צדדית זו כללה לעתים גם תמיכה באזור ללא טיסה בצפון סוריה,⁴ וכן איומים להפציץ את שדות הנפט שבשליטת דאע"ש על מנת למנוע מהארגון את ההכנסות,⁵ ואפילו הצעות לשלוח לשם כוחות קרקעיים.⁶ גישה זו סותרת את מדיניות אובמה, שניסה במידה רבה למנוע הסתבכות אמריקאית בעימות בסוריה. אובמה אישר התערבות צבאית מוגבלת בלבד בסוריה, אך ההצעה של טראמפ תחייב הסלמה משמעותית בהתערבות אמריקאית במדינה שסועת הקרבות. לגישה החד־צדדית והמיליטריסטית של טראמפ בסוגיית דאע"ש יש סיכוי להיטיב עם הכורדים, שכן היא תגרום לו לחפש בעלי ברית מקומיים בעיראק ובסוריה על מנת להפחית את הצורך בחיילים אמריקאים או לצמצם את מספרם.

בדומה לעמדתו של טראמפ בעניין המדינה האסלאמית, גם עמדתו ביחס לאיראן היא חד־צדדית ומיליטריסטית. למשל, כאשר נשאל בנוגע לספינות התותחים האיראניות המתגרות באוניות הצבא האמריקאי השיב שהוא יירה עליהן עד שיושמדו כליל.⁷ כמו כן בפברואר 2017, בתגובה לניסוי שערכה איראן בטילים בליסטיים, הטיל הממשל סנקציות חדשות נגד ממשלת איראן.⁸ היועץ לביטחון לאומי לשעבר בממשל טראמפ, הגנרל מייקל פלין, אמר בשעתו שאיראן קיבלה אזהרה.⁹ בנוסף, הן מזכיר ההגנה הגנרל ג'יימס מאטיס¹⁰ והן יועצו של טראמפ סבסטיאן גורקה¹¹ ציינו כי הם רואים באיראן איום. הנשיא טראמפ אמנם התייחס לכורדים במעורפל בלבד, אך החתירה שלו לחיסול דאע"ש ולבלימת איראן צפויה לערב אותם, ויהיו לכך השלכות מבחינתם.

האינטרסים של הכורדים

הכורדים הסורים והכורדים העיראקים מפולגים, ולגורמים פוליטיים כורדים שונים יש אינטרסים שונים. נכון להיום ישנם שלושה שחקנים כורדים מרכזיים: מפלגת PKK (מפלגת הפועלים של כורדיסטן), שיש לה שלוחות בסוריה בדמות המפלגה הדמוקרטית המאוחדת (PYD), השולטת בפועל בכורדיסטן הסורית ופועלת בצפון

כורדיסטן העיראקית, והמפלגות KDP (המפלגה הדמוקרטית הכורדית) ו-PUK (האיחוד הפטריוטי של כורדיסטן), ששתיהן פעילות בכורדיסטן העיראקית ויש להן שלוחות בסוריה, אך השפעה מועטה בלבד מעבר לכורדיסטן העיראקית.

כורדיסטן הסורית

כורדיסטן הסורית נשלטת על ידי ה-PYD, שהיא זרוע של ה-PKK – ארגון כורדי לאומני שהוקם בטורקיה בשנות השבעים כארגון מרקסיסטי-לניניסטי שדרש עצמאות לכורדיסטן.¹² מאז נטשה PKK את האידאולוגיה המרקסיסטית-לניניסטית ואת הרצון בכורדיסטן עצמאית, וכיום היא דורשת אוטונומיה לכורדים בטורקיה, באיראן ובסוריה.¹³ במקביל להתפתחות מלחמת האזרחים בסוריה הצליחו הכורדים הסורים ליצור עד כה אזור אוטונומי משלהם בתוך סוריה. האזור האוטונומי כולל שלושה מחוזות: עפרין, כובאני וג'זירה שאינם סמוכים זה לזה, אבל מהווים יחד את מה שנקרא כורדיסטן המערבית או רוג'אבה,¹⁴ שבפועל היא אזור אוטונומי בתוך סוריה, אם כי הוא שונה מאוד מהאזור האוטונומי בעיראק.

כורדיסטן הסורית הצליחה אמנם להשיג מידה רבה של אוטונומיה בדומה לזו של כורדיסטן העיראקית, אך יש כמה הבדלים מהותיים ביניהן. כורדיסטן העיראקית נהנתה מאוטונומיה בפועל מאז 1991 – כאשר ארצות-הברית אכפה אזור ללא טיסה מעל צפון עיראק, ומאוטונומיה על פי חוק מאז 2003. רוג'אבה לעומת זאת השיגה אוטונומיה רק ב-2013, וגם אז רק בעקבות מלחמת האזרחים בסוריה, כך שממשלת סוריה אינה מכירה בה. חוסר ההכרה פירושו שהאוטונומיה הנוכחית של הכורדים בסוריה משקפת רק את השליטה האפקטיבית של PYD לנוכח מלחמת אזרחים המתמשכת. תבוסה של PYD תשים קץ גם לאוטונומיה של רוג'אבה.

בנוסף להבדל במעמדן החוקי, לשני חלקי כורדיסטן יש גם שתי מערכות ממשל נפרדות. כורדיסטן העיראקית היא יותר לאומנית, מסורתית ושבטית, ואילו כורדיסטן הסורית מנסה ליצור אלטרנטיבה המתבססת על ביזור הכוח לרמה המקומית, ומעין "דמוקרטיה ללא מדינה".¹⁵ מודל זה יצר ומבקש להמשיך ליצור מאות ואף אלפי רשויות מקומיות שיתנהלו על פי חוקת רוג'אבה. המודל אף אינו תומך בלאומנות כורדית ונועד לכלול גם אזרחים שאינם כורדים.¹⁶ רוג'אבה נשלטת עתה על ידי PYD אך קיימת אופוזיציה מקומית, בעיקר מכיוון KNC (המועצה הלאומית הכורדית), שהיא ארגון גג שהקימה KDP. למרות ש-KNC פועלת בתוך סוריה היא שולית יחסית, ובעלת השפעה מוגבלת בלבד בתוך כורדיסטן הסורית. בנוסף למיעוט התומכים ב-KNC, אלה שבכל זאת תומכים בה סובלים מרדיפות מצד PYD, שכן לשני הארגונים יחסים מנוגדים עם הממשלה הטורקית. בשל הקשר של KNC ל-KDP והיחסים הטובים של KDP עם ממשלת טורקיה, KNC

זוכה להתנגדות תקיפה מצד PYD, שכן PYD חברה ל־PKK, אשר נמצאת כיום בעימות עם ממשלת טורקיה.¹⁷

האינטרס של PYD בתוך סוריה הוא לשמור על האוטונומיה שלה, אולם לפרקים היא מתקשה לעשות זאת. באוגוסט 2016 ניסתה PYD ליצור רצף בין עפרין לכובאני וג'זירה, כאשר קואליציה של מיליציות שונות כולל PYD ניסתה להשתלט על ג'ראבלוס ומנג'ב.¹⁸ היעד סוכל כאשר טורקיה יצאה במבצע 'מגן הפרת' במטרה למנוע התגבשות של כורדיסטן סורית זמנית ורציפה בשליטת PYD, וכדי לבלום את התרחבותה של רוג'אבה.¹⁹ לאחר הכישלון ליצור רצף בין המחוזות שינתה PYD את יעדיה והתמקדה בהאחדת השטחים שכבר נמצאים בשליטתה.²⁰ PYD הצהירה גם שכוחותיה לא ישתתפו בשחרור ראקה מידי המדינה האסלאמית. הם יכתרו את העיר ויבלמו את הארגון, אולם לא יתערבו בלחימה בתוך העיר, שאותה הם משאירים לכוחות הערביים.²¹

PYD לא הצליחה אמנם לאחד שלושת המחוזות, אך הצליחה לייצר הסדרי ביטחון עם שחקנים פוליטיים שונים בתוך סוריה. מערכת היחסים של PYD עם משטר אסד וכן עם המורדים הסורים נעה בין ידידותיות לעוינות, בהתאם למוטיבציות שלה ושל אותם שחקנים פוליטיים. לפעמים נלחמה PYD יחד עם משטר אסד נגד מורדים אחרים ודאע"ש.²² מנגד היו מקרים ש־PYD שיתפה פעולה עם ארגוני מורדים אחרים במלחמה נגד דאע"ש.²³ יתרה מכך, אסד הכריז שאינו מכיר ברוג'אבה כאוטונומיה וכי אין לו כל כוונה להכיר בה.²⁴ מכך משתמע שכל שיתוף פעולה עם המשטר הוא לטווח קצר בלבד ומסיבות טקטיות, וכי ברגע שדאע"ש והמורדים הסורים יובסו, אסד ו־PYD עלולים למצוא עצמם בעימות סביב הדרישה לאוטונומיה לרוג'אבה.

כורדיסטן העיראקית

PKK ושלוחיה שולטים במידה רבה ברוג'אבה בסוריה, אך הם פעילים במידה פחותה ברוב כורדיסטן העיראקית, שם השחקנים הפוליטיים המרכזיים הם KDP, מפלגת גוראן ו־PUK.

בו בזמן יש ל־PKK השפעה מסוימת הן באזור הר סינג'אר והן באזור הרי קנדיל, אף על פי ש־KDP מתנגדת בנחרצות לנוכחות זו,²⁵ והדבר אף הביא להתנגשויות חמושות בין שני הארגונים.²⁶ התנגדות KDP נובעת מהחשש שאם PKK תשיג השפעה בכורדיסטן העיראקית, זה עלול לבוא על חשבון ההשפעה של KDP.

כורדיסטן העיראקית מורכבת כיום באופן רשמי מארבעה מחוזות מנהליים: ארביל, דהוק, חלבג'ה וסולימאנייה. אולם, עם התמוטטות מדינת עיראק ועלייתה של המדינה האסלאמית התרחבו שטחי השליטה של הכורדים והם כוללים את מחוז כירכוכ וכן שטחים אחדים בצפון עיראק.²⁷

מפלגת KDP נוסדה ב־1946 על ידי מוסטפה ברזאני ובסיסה נמצאים בארביל ובדהוק. מפלגת PUK הוקמה ב־1975 על ידי ג'לאל טלבאני ובסיסה נמצא בסולימאנייה.²⁸ בעבר שלטו שתי המפלגות יחד בכורדיסטן העיראקית, חרף המתרחקות ואף העימות ביניהן. מלחמת האזרחים הכורדית (1994–1997) הייתה אירוע עקוב מדם במיוחד בתולדות כורדיסטן העיראקית, והיא הסתיימה בהסכם שלום בתיווך אמריקאי שבמסגרתו חולקה כורדיסטן העיראקית לשני חלקים: אזור אחד הכולל את ארביל ודהוק נשלט על ידי KDP, והאזור השני הכולל את סולימאנייה נשלט בידי PUK. ההסכם אמנם בוטל באופן רשמי בשנת 2003, אך באופן בלתי רשמי החלוקה נותרה על כנה עד היום, יחד עם הלחימה נגד המדינה האסלאמית.

מאז הקמתה הרשמית של הממשלה האזורית של כורדיסטן ב־2003, שלטו המפלגות PUK ו־KDP בפרלמנט – המוסד הפוליטי הרשמי המרכזי בכורדיסטן העיראקית. ב־2013 הוקמה מפלגה חדשה בשם גוראן על ידי חברים לשעבר מ־PUK שנטשו את מפלגתם, משום שלא היו מרוצים מהשחיתות הפוליטית ששררה בה.²⁹ תוצאות הבחירות של 2013 לפרלמנט הביאו לכך שמפלגת KDP זכתה ב־38 מושבים, גוראן זכתה ב־24 מושבים ו־PUK ב־18 מושבים. נשיא כורדיסטן העיראקית הוא מסעוד ברזאני ממפלגת KDP, וראש הממשלה הוא נצ'ירוואן ברזאני, גם הוא מאותה מפלגה.³⁰

מפלגת KDP אמנם מחזיקה כרגע במספר המושבים הרב ביותר בפרלמנט ובשליטה על הרשות המבצעת, אך כורדיסטן העיראקית מפולגת מאוד. באוגוסט 2015 החליט הנשיא ברזאני להאריך את משך נשיאותו מעבר לשתי הכהונות הקבועות בחוק. כעבור חודש הוא הרחיק ארבעה שרים ממפלגת גוראן והחליפם בשרים מ־KDP, ולאחר מכן מנע מיוסיף מוחמד, דובר הפרלמנט וחבר פרלמנט מטעם מפלגת גוראן, את הכניסה לארביל.³¹ החלטות אלו הביאו גם לקיטוב בכורדיסטן העיראקית, כאשר KDP ותומכיה במחנה אחד, והמתנגדים במחנה אחר. אי־הסדר הפוליטי בעייתי משום שהוא גולש הן ליחסי החוץ של הכורדים העיראקים והן לצבא, כך שלכל אחת משתי המפלגות, KDP ו־PUK, יש מיליציה משלה. הגלישה משפיעה על המלחמה נגד המדינה האסלאמית משום שבמקום לפרוס את מיטב הכוחות והנשק נגד דאע"ש, הם נשמרים כעתודה ומשמשים מדי פעם לצורך מטרות מפלגתיות. יתרה מכך, בשל הפוליטיזציה של הצבא, יחידות הפשמרגה השונות אינן מתקשרות זו עם זו.³²

למרות הפילוג בתוך דרגי הצבא הכורדי, הכורדים לוחמים בדאע"ש משום שהארגון מאיים על השטחים ועל האינטרסים החיוניים של שתי המפלגות, KDP ו־PUK. מפלגת KDP נלחמה במדינה האסלאמית כאשר זו איימה על ארביל, ועתה היא נלחמת בארגון בצפון עיראק, ואילו מפלגת PUK נלחמה נגד המדינה

האסלאמית בכירכוכ וכבשה אותה מידיה. ארביל היא הבסיס והאינטרס החיוני של KDP, וכירכוכ היא אינטרס חיוני של PUK משום היותה מאחז מבוצר³³ ובשל חשיבותה הסמלית.

עם זאת, יש גבול עד כמה רחוק מוכנות שתי המפלגות להתקדם בלוחמה, והן הפגינו איפוק כאשר הגיעו לאזורים שמעבר לשטחיהן. דוגמה חשובה למגבלה זו היא הקרב על מוסול: מפקד בכיר בפשמרגה של KDP הצביע על כך שהם לא ממהרים להיכנס למוסול עצמה, מחשש להתנגדות אפשרית.³⁴ בהתאם לכך, אם הנשיא טראמפ מתכנן להשתמש בכורדים במקום באמריקאים כחיילים בקו החזית, הוא עלול לגלות כי למרות שהכורדים מוכנים לבלום את דאע"ש, ייתכן שהם לא יהיו מוכנים להיכנס לשטחים שבשליטת הארגון. הפילוג גולש גם למדיניות החוץ של הכורדים העיראקים. כל אחת משתי המפלגות KDP ו-PUK נוטה לעבר מעצמה אזורית אחרת. ל-KDP קשרים חזקים עם טורקיה ואילו PUK נוטה לעבר איראן.

הכורדים והמעצמות האזוריות

הגורם שמסבך עוד יותר את הדינמיקה הפוליטית הפנימית בסוריה ובכורדיסטן העיראקית הוא התפקיד שממלאות המעצמות האזוריות. לטורקיה קשרים חזקים מאוד עם מפלגת KDP בעיראק וקשרים מתונים יותר עם PUK, ואילו יחסיה עם PKK ו-PYD בסוריה עוינים בגלוי. בניגוד אליה, לאיראן קשרים חזקים עם מפלגת PUK וקשרים מתונים עם PDK בעיראק וגם עם PKK/PYD בסוריה, שניתן להסבירם בשאיפות האזוריות הרחבות שלה. לאורך הנתבי המשמש את איראן למשלוח ציוד וכוח אדם מטהראן ללסקיה כדי לתמוך במשטר אסד וכאמצעי לפתיחת מסדרון לאזור הים התיכון, שוכנת טריטוריה מרכזית של PKK. נתיב זה עובר דרך האזורים של סינג'אר, קאמשילי וכובאני, שכולם נתונים עתה לשליטת PKK או זרוע הפעולה שלה – PYD. לכן חייבת איראן לשמור על יחסים טובים עם PKK, בין היתר כדי להשיג את ההגמוניה האזורית שאליה היא חותרת.³⁵ אולם למרות שלאיראן אינטרס בשימור יחסים טובים עם PKK, היא מודאגת מהאפשרות שהאוטונומיה לכורדים בסוריה עלולה לגלוש לכיוון לא רצוי.³⁶ חשש זה נוגע ל-PKK משום שיש לה שלוחה באיראן שנקראת 'מפלגת החיים החופשיים הכורדית' (PJAK).³⁷ ב-2011 נרשמו התנגשויות צבאיות בין PJAK לבין ממשלת איראן, אך מאז נחתמה ביניהם הפסקת אש.³⁸

למרות שלאיראן וטורקיה קשרים מנוגדים עם PYD, שתיהן מודאגות מהשפעת הגלישה של כורדיסטן סורית אוטונומית על האוכלוסיות הכורדיות בכל אחת מהמדינות. מכנה משותף נוסף לאיראן וטורקיה הוא היחסים שלהן עם הממשלה האזורית של כורדיסטן בעיראק. גם איראן וגם טורקיה, כל אחת מסיבותיה שלה, אינן מעוניינות לראות את הממשלה של מפלגת KDP מודחת מהשלטון. טורקיה

תומכת בכך שהממשלה האזורית של כורדיסטן תשלוט ב־KDP, בשל רצונה להפוך למוקד אנרגיה אזורי ולצמצם את תלותה באנרגיה רוסית ואיראנית.³⁹ לשם כך היא זקוקה להזרמת אנרגיה מכורדיסטן העיראקית דרכה,⁴⁰ ולכן טיפח ארדואן קשרים הדוקים עם KDP ועם הנשיא ברזאני.⁴¹ עם זאת, טורקיה לא הרחיקה לחלוטין את PUK, ומנהיגי שתי המפלגות נהנים מדרכונים טורקיים ומנציגויות רשמיות בטורקיה.

הגישה של איראן הפוכה למעשה. לאיראן קשרים חזקים יותר עם מפלגת PUK, והיא תמכה בה במהלך מלחמת האזרחים העקובה מדם בכורדיסטן העיראקית בשנים 1994–1997. כוחות איראניים גם לחמו לאחרונה לצד PUK נגד המדינה האסלאמית. יחד עם זאת, איראן לא התנגדה להארכת הכהונה של הנשיא ברזאני, וסייעה ל־KDP באספקת נשק וכוח אדם כאשר ארביל הותקפה על ידי דאע"ש.⁴² ייתכן שאיראן מוכנה לתמוך ב־KDP משום שכורדיסטן עיראקית חזקה ומאוחדת שתילחם בדאע"ש משרתת את האינטרסים האיראניים יותר מאשר כורדיסטן עיראקית מפוצלת, עם פלגים שנלחמים זה בזה.

לצעוד קדימה

הדינמיקה הפוליטית הפנימית של שני חלקי כורדיסטן והדינמיקה הפוליטית האזורית במזרח התיכון מהותיות באשר להבנות הנוגעות ליחסי ארצות־הברית והכורדים בעתיד. ללא קשר לשאלה אילו אינטרסים אמריקאיים עולים בקנה אחד עם אלה של הכורדים, צפויות להם השלכות שקובעי המדיניות האמריקאים יהיו חייבים להביא בחשבון.

כל השחקנים הפוליטיים הראשיים בקרב הכורדים שותפים למטרה המרכזית של הנשיא טראמפ – חיסול דאע"ש. אולם אם ארצות־הברית תמשיך לחמש את PYD או תגדיל את תמיכתה במפלגה, סביר להניח שהדבר יעורר התנגדות מצד KDP וטורקיה גם יחד, שכן תמיכה כזו תיחשב בעיניהם כאיום על האינטרסים שלהם, ואף ההימנעות של ארצות־הברית מביקורת נגד פעולות הדיכוי שמפעילה ממשלת טורקיה על PKK בתוך טורקיה לא תהיה משמעותית. עם זאת, ארצות־הברית יכולה לנסות להקדים תרופה להתנגדות הטורקית ולטפח רצון טוב רב יותר בקרב הטורקים באמצעות הסגרת גולן או הפחתת השפעתו. ארצות־הברית יכולה גם לאזן כל סיוע צבאי וכספי ל־PYD במתן סיוע שווה ל־KDP בעיראק. למרות שחימושה של KDP עשוי לסייע למתן את חששות המפלגה מחימושה של PYD, אחת הבעיות שעלולות להתעורר בעקבות זאת היא שאם תפרוץ מלחמת אזרחים בתוך כורדיסטן העיראקית, ישמש הנשק לא נגד דאע"ש אלא נגד PUK. כדי להכיל את המתרחש הפנימי בין KDP ל־PUK צריכה ארצות־הברית להפעיל לחץ על שתי השחקניות הפוליטיות האלה (ארצות־הברית ניהלה את המשא ומתן

לשלום בין שתיהן ב־1997), ועל ידי כך לצמצם את הסיכויים למלחמת אזרחים בתוך כורדיסטן ולמקד את תשומת לבם של הכורדים במדינה האסלאמית. אולם פתרון אמיתי לעימות בבסיס היחסים בין KDP ל־PYD יגיע רק באמצעות רפורמה פוליטית בכורדיסטן העיראקית ובכורדיסטן הסורית, ובעזרת הפחתת המתחות בין הטורקים ל־PYD.

בעיה נוספת שעלולה לצוץ אם טראמפ יבקש להשתמש בכורדים כדי להילחם בדאע"ש היא שכל השחקנים הכורדים, KDP, PUK ו־PYD, אינם מעוניינים לפעול מעבר לגבולות שנחשבים לטריטוריה כורדית. כך שהכורדים אולי יעילים בבלימת דאע"ש, אך ספק אם יסייעו בחיסולו של הארגון גם מעבר לגבולותיהם.

באשר לחתירתו של טראמפ למטרה השנייה שהיא בלימת איראן, הכורדים אינם צפויים לסייע לנוכח היחסים הקיימים בין השחקנים הפוליטיים הראשיים שלהם בעיראק ובסוריה לבין הממשלה האיראנית. איראן סייעה הן ל־KDP והן ל־PUK במלחמתן נגד דאע"ש. זאת ועוד, איראן לא איימה ואינה מאיימת על האינטרס הפוליטי של אף אחת מהן. הדבר נכון גם לגבי היחסים בין PKK/PYD לבין איראן. אין פירוש הדבר שלא יהיו מתחים, שכן למפלגות יש אינטרסים שונים בסוריה, אבל אפשר לומר שאף צד אינו חותר כרגע למימוש האינטרסים שלו על חשבון האחר. יחד עם זאת, מעבר לפינה אורבת הסוגיה הגדולה – עתידה של רוג'אבה כישות עצמאית בעתיד.

מסקנות

מדיניותה של ארצות־הברית במזרח התיכון עוברת שינוי בעקבות כניסתו של דונלד טראמפ לבית הלבן. שינוי זה יכול כנראה נקיטת עמדה אמריקאית אגרסיבית הרבה יותר כלפי המדינה האסלאמית, וחתירה לבלימת איראן. השלכות על יחסיה של ארצות־הברית עם הכורדים צפויות משני מוקדים אלה. המאמר הנוכחי ביקש לבחון את המשתנים והגורמים השונים שיש להביא בחשבון טרם גיבוש מדיניות כלפי הכורדים. הנשיא טראמפ אולי מעוניין לחמש את הכורדים כדי שיילחמו בדאע"ש, אך יש סיבות לכך שמהלך מדיניות כזה אינו מומלץ. ראשית, למרות שהכורדים נלחמים בדאע"ש כאשר הארגון מאיים ישירות על טריטוריה כורדית, הם נוטים במידה רבה להסתייג מלחימה בו כאשר הוא מתרחק משטח ומאינטרסים כורדיים. שנית, השחקנים הפוליטיים הכורדים אמנם רואים בדאע"ש איום על האינטרסים שלהם, אך הם גם תופסים זה את זה כאיום, ולכן כל חימוש שיינתן לכורדים למטרת מלחמה בדאע"ש עלול לשמש את הפלגים הכורדיים בריבות בינם לבין עצמם. הכורדים צפויים להתנגד ליעד השני של הנשיא טראמפ – בלימת איראן, משום שנכון לעכשיו אף אחד מהגורמים הפוליטיים המרכזיים בקרב

הכורדים אינו מתנגד לאיראן, כך שסביר להניח כי אינטרסים כורדיים ואמריקאיים לא יעלו בקנה אחד בנושא זה.

הערות

- 1 Rudaw, "‘I am a big fan of the Kurds,’ says Donald Trump", *Rudaw*, July 22, 2016, <http://www.rudaw.net/english/kurdistan/22072016>.
- 2 שם.
- 3 Pamela Engel, "Donald Trump: ‘I Would Bomb the S--- Out of’ ISIS", *Business Insider*, November 13, 2015, <http://www.businessinsider.com/donald-trump-bomb-isis-2015-11>.
- 4 Julia Edwards Ainsley and Matt Spetalnick, "Trump Says He Will Order ‘Safe Zones’ for Syria", *Reuters*, January 25, 2017, <http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-syria-safezones-idUSKBN159208>.
- 5 Engel, "Donald Trump: ‘I Would Bomb the S--- Out of’ ISIS".
- 6 Matthew Nussbaum, "Trump Calls for Ground Troops in Iraq, Syria", *Politico*, March 10, 2016, <http://www.politico.com/blogs/2016-gop-primary-live-updates-and-results/2016/03/trump-iraq-syria-220608>.
- 7 Ben Kamisar, "Trump: I Would Shoot Confrontational Iranian Ships", *The Hill*, September 9, 2016, <http://thehill.com/blogs/ballot-box/presidential-races/295273-trump-i-would-shoot-at-confrontational-iranian-ships>.
- 8 Julian Borger and David Smith, "Trump Administration Imposes New sanctions on Iran", *The Guardian*, February 3, 2017, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/feb/03/trump-administration-iran-sanctions>.
- 9 שם.
- 10 Yochi Dreazen, "Meet Jim ‘Mad Dog’ Mattis, the Iran Hawk that will Run Trump’s Pentagon", *Vox*, December 6, 2016, <http://www.vox.com/world/2016/12/1/13718282/jim-mattis-trump-secretary-defense>.
- 11 Allegra Kirkland, "Breitbart Staffer Turned Trump Aid Is Posterboy For New Admin’s Nationalism", *TPM*, February 3, 2017, Talking Points Memo, <http://talkingpointsmemo.com/dc/sebastian-gorka-public-face-donald-trump-foreign-policy>.
- 12 "Who are the Kurdistan Workers’ Party (PKK) Rebels?" *BBC*, November 6, 2016, <http://www.bbc.com/news/world-europe-20971100>.
- 13 BBC Monitoring, "Turkey v Syria’s Kurds v Islamic State", *BBC*, August 23, 2016, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33690060>.
- 14 "Syrian Conflict: Kurds Declare Federal System", *BBC*, March 17, 2016, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35830375>.
- 15 Michelle Goldberg, "American Leftists Need to Pay More Attention to Rojava", *Slate*, November 25, 2015, http://www.slate.com/blogs/xx_factor/2015/11/25/rojava_is_a_radical_experiment_in_democracy_in_northern_syria_american_leftists.html.
- 16 Evangelos Aretaios, "The Rojava Revolution", *Open Democracy*, March 15, 2015, <https://www.opendemocracy.net/arab-awakening/evangelos-aretaios/rojava-revolution>.

- Hisham Arafat, "Thousands of Rojava Peshmerga Prevented from Battling IS in Syria", *Kurdistan24*, November 22, 2016, <http://www.kurdistan24.net/en/news/4e7394c6-988d-4ffe-b0a5-c3739d275744/Thousands-of-Rojava-Peshmerga-prevented-from-battling-IS-in-Syria> 17
- Aaron Stein and Michael Syepkens, "The PYD's Dream of Unifying the Cantons Come to an End", *The Atlantic Council*, August 25, 2016, <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/the-pyd-s-dream-of-unifying-the-cantons-comes-to-an-end> 18
- Can Kasapoglu, "Operation Euphrates Shield: Progress and Scope", *Al-Jazeera*, February 3, 2017, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2017/02/operation-euphrates-shield-progress-scope-170201133525121.html> 19
- Denise Natali, "Turkey's Kurdish Red Line in Syria and the Fight Against ISIL", *War on the Rocks*, September 14, 2016, <https://warontherocks.com/2016/09/turkeys-kurdish-red-line-in-syria-and-the-fight-against-isil/> 20
- "PKK/PYD 'Will Not to Take Part in Raqqa Assault'", *Yeni Safak*, March 2, 2017, <http://www.yenisafak.com/en/news/pkkpyd-will-not-to-take-part-in-raqqa-assault-2622108> 21
- Fehim Tastekin, "What's Brewing between the Kurds, Syrian Regime?" *al-Monitor*, December 7, 2016, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/12/turkey-syria-kurdish-knot-sheikh-maqsoud.html>; "PYD Parades Bodies of FSA Fighters in Syria's Afrin", *Anadolu Agency*, April 4, 2016, <http://aa.com.tr/en/todays-headlines/pyd-parades-bodies-of-fsa-fighters-in-syrias-afrin-/563405> 22
- Wladimir Van Wilgenburg, "Syrian Kurds, Rebels Find Common Enemy in ISIS," *Al-Monitor*, March 27, 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/03/syria-kurds-pyd-ypg-isis-rebels-kobani-afrin.html#ixzz4a260v1Bn> 23
- Wladimir van Wilgenburg, "Syrian Kurds Don't Want Federalism: President Assad", *ARA News*, October 15, 2016, <http://aranews.net/2016/10/syrias-assad-reiterates-kurds-no-right-federalism/> 24
- Ayse Sahin, "KRG tells PKK to Vacate Qandil Mountains, Abide by Reconciliation", *Daily Sabah*, July 6, 2015, <https://www.dailysabah.com/politics/2015/07/06/krg-tells-pkk-to-vacate-qandil-mountains-abide-by-reconciliation> 25
- Kaválek, "Yet Another War in Shingal: The Sword of Damocle", *MERI Policy Brief* 4, no. 3, March 5, 2017, <http://www.meri-k.org/publication/yet-another-war-in-shingal-the-sword-of-damocles/> 26
- "Iraqi Kurds Prepared for ISIS for a Year and Expanded their Territory by 40% In Hours", *Reuters*, January 13 2014, <http://www.businessinsider.com/iraqi-kurds-expand-territory-2014-6> 27
- "Who are the Kurds?" *BBC*, March 14, 2016, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440> 28
- "Gorran Movement for Change", *The Kurdish Project*, 2015, <http://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-nationalism/gorran-movement-for-change/> 29
- Joel Wing, "Complete 2013 Kurdistan Regional Government Election Results", *Musings on Iraq*, October 9, 2013, <http://musingsoniraq.blogspot.ca/2013/10/complete-2013-kurdistan-regional.html> 30

- Othman Ali, "The Crisis of Presidency in Kurdistan Region and Its Impact on Turkey", *Osman Review of Regional Affairs*, No. 34, November 2015, p. 2, <http://www.orsam.org.tr/files/Degerlendirmeler/34/34eng.pdf> 31
- Hawre Hasan Hama, "The Consequences of Politicized Forces in the Kurdistan Region of Iraq", *Open Democracy*, January 19, 2017, <https://www.opendemocracy.net/arab-awakening/hawre-hasan-hama/consequences-of-politicized-forces-in-kurdistan-region-of-iraq> 32
- "Differences between KDP, PUK Parties on Positions in Iraq's Kirkuk", *Ekurd Daily*, January 13, 2016, <http://ekurd.net/differences-kdp-puk-kirkuk-iraq-2016-01-13> 33
- Kenneth Pollack, "Iraqi Kurdistan: Mosul and Beyond", *Markaz, Brookings Institution*, November 2, 2016, <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2016/11/02/iraqi-kurdistan-mosul-and-beyond/> 34
- Martin Chulov, "Amid Syrian Chaos: Iran's Game Plan Emerges: A Path to the Mediterranean", *The Guardian*, October 8, 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/08/iran-iraq-syria-isis-land-corridor> 35
- "Turkey and Iran: Bitter Friends, Bosom Rivals", *International Crisis Group*, December 13, 2016, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iran/b051-turkey-and-iran-bitter-friends-bosom-rivals> 36
- Wladimir Van Wilgenburg, "Iranian Kurdish Parties Prefer Dialogue with Government", *al-Monitor*, January 14, 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/01/iranian-kurdish-parties-waning-support-exiles-pkk-turkey.html> 37
- ש.ם. 38
- Dorian Jones, "Turkey, Iraqi Kurdistan Seals 50- years Energy Deal", *VOA*, June 5, 2014, <http://www.voanews.com/a/turkey-iraqi-kurdistan-seal-50-year-energy-deal/1930721.html> 39
- ש.ם. 40
- Ekurd Daily, "Turkey's AKP Provided Massoud Barzani with \$200 million: Wikileaks", *Ekurd Daily*, July 21, 2016, <http://ekurd.net/turkey-ak-barzani-200-million-2016-07-21> 41
- Lazar Berman, "The Iranian Penetration of Iraqi Kurdistan", *Institute for Contemporary Affairs*, Vol. 16, no. 3, *Jerusalem Center for Public Affairs*, January 21, 2016, <http://jcpa.org/article/the-iranian-penetration-of-iraqi-kurdistan/> 42